

KAKO RAZLIČNE KULTURE VPLIVAJO NA

INTENZIVNOST SPREJEMANJA UKREPOV ZA

ZAJEZITEV ŠIRJENJA NOVEGA KORONA VIRUSA?

SVET SE JE V KRATKEM OBDOBJU ZARADI KORONA VIRUSA ZNAŠEL V NOVI, VSAJ ZA EVROPEJCE PRECEJ DRUGAČNI IN NEZNANI

SITUACIJI. RAZLIČNI NARODI SE NA SPREMENJENE RAZMERE ODZIVAJO RAZLIČNO. ZAGOTOVO PA K TEMU VELIKO

PRIPOMORE TUDI KULTURA. POLEG RAZLIČNO KAKOVOSTNIH ZDRAVSTVENIH SISTEMOV, GOSPODARSKE

RAZVITOSTI IN POLITIK TUDI RAZLIČNE KULTURE VPLIVAJO NA RAZLIČNO HITROST, INTENZITETO IN

OBRAVNAVANJE TRENUTNE SITUACIJE S COVID-19, ZATO SMO PRIPRAVILI KRATEK PREGLED TEH RAZLIK V

IZBRANIH DRŽAVAH.

DOC. DR. SONJA MLAKER KAČ

DOC. DR. MATEVŽ OBRECHT

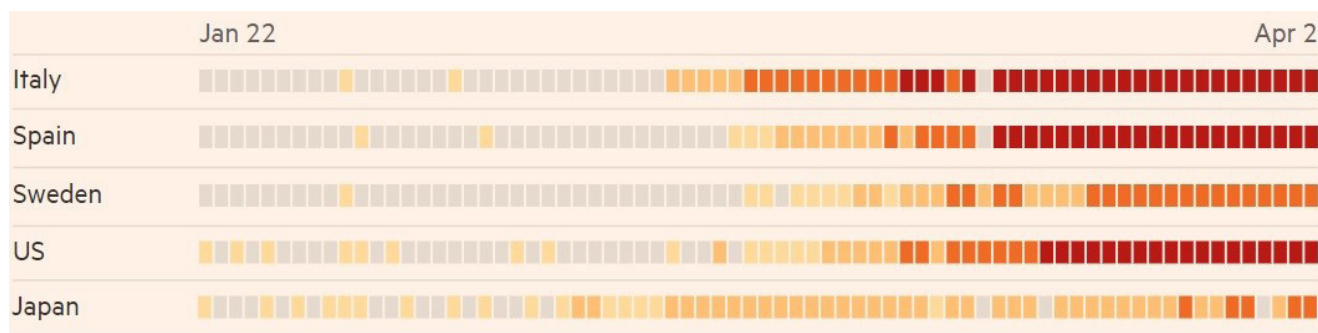

Japonska

Japonska ima po statističnih podatkih najstarejše prebivalstvo in največ stoletnikov na milijon prebivalcev. Prav tako ima najvišji delež moških kadilcev izmed vseh držav G20 ter je izjemno blizu Kitajske, izbruha novega virusa in ima prav tako visoko gostoto poselitve ter izjemno male poslovne in bivalne površine. Lahko bi rekli, idealni pogoji za širjenje virusa. Šole so sicer zaprte, večjih dogodkov ni, normalno pa deluje javni prevoz, gostinska ponudba, gospodarstvo in delno tudi turizem. Bistveno pri preprečevanju širjenja je bila morda hitrost odziva in sprejema mehkih ukrepov že januarja in nato kasneje še zaprtje šol. Glede na kulturo na Japonskem se Japonci tudi tradicionalno bolj držijo priporočil in ukrepov, zato strožji ukrepi zaenkrat niso bili sprejeti in tudi vprašanje ali bodo. Kljub temu pa ključni razlog japonskega unikuma najverjetneje tiči v posebnostih japonske kulture.

Prva stvar so (tesni) stiki, ki so v japonski kulturi mnogo redkejši kot v Evropi. Japonci se pozdravijo s predklonom (brez fizičnega stika), ne z rokojanjem ali poljubom, kot je to tradicionalno v južni Evropi in ponekod na bližnjem vzhodu. Drug vidik je aseksualizacija Japoncev. Delež izven-zakonskih ali zakonskih skupnosti je izjemno nizek. Japonci imajo zaradi napornih delovnikov in izjemno visoke pripadnosti podjetju močno znižano potrebo po vzpostavljanju osebnih stikov in odnosov, saj se po napornem delovniku ne želijo ukvarjati še z družino, otroci, partnerji. To jim nadomešča virtualna interakcija. Ko se pri nas še s težko privajamo družbenemu distanciranju, so Japonci to že aplicirali v svoje vsakodnevno življenje. Samoosamitev, s katero se srečujemo v času karanten po različnih državah po svetu, je na Japonskem del načina življenja. Za tovrsten način življenja imajo celo specifičen izraz in sicer »hikokomori«. Takšnih, ki tudi po 6 mesecev ne zapustijo svojih domov je na Japonskem preko 1,2 milijona. Največji delež predstavljajo starejši moški, ki so statistično gledano tudi najbolj ranljiva skupina korona virusa.

Če smo se še nedolgo azijskim turistom ob nošenju zaščitnih mask na potovanju po Evropi posmehovali, sedaj ugotavljajo, da tudi navada nošenja zaščitnih mask Japonsko obvarovala pred hitrejšim širjenjem virusa v začetni fazi. V preteklih letih so na Japonskem prodali v povprečju 43 mask na osebo – sedaj je številka seveda dodatno mnogo višja. Ali bo v prihodnje Japonska svoje ukrepe še zaostriła bomo videli – trenutno so razglasili krizno situacijo v določenih prefekturah, verjetno bodo to razširili tudi na druga področja, jim pa to po drugi strani v določeni meri prepoveduje tudi ustava sprejeta po 2. svetovni vojni.

Source: Harlow M, Nevitt C and Wisniewska A, Financial Times, original primary data from John Hopkins University

Slika 1: Intenzivnost širjenja COVID do začetka aprila
(povzeto po FT in John Hopkins University)

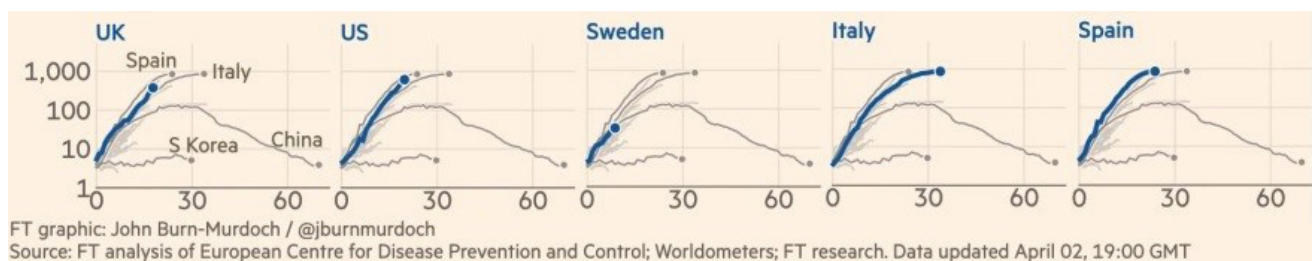
Švedska

Švedi so precej individualistična kultura, kar pomeni, da je pri njih pomembna skrb zase in svojo ožjo družino. Precej manj je povezovanja z ostalimi. Osebna distanca je pri severnih narodih precej večja, tipično je rokovanje, veljajo za precej manj ekspresivno družbo kot južni narodi. Po Hofstedovi primerjavi kultur velja Švedska za eno najbolj »ženskih« kultur, kar pomeni, da njihove kulturne vrednote izrazito stremijo k uravnoteženemu življenju in ustreznemu uravnavanju tako poslovnega kot zasebnega življenja. Živijo skladno z »lagom«, kar pomeni, da živijo skladno z načelom »ne preveč in ne premalo«, torej, ravno prav za vse. S tem se dosega umirjenost tako znotraj družbe kot pri posameznikih. Tudi njihova naravnost k izogibanju konfliktov in konfliktnih situacij, je po Hofstedu ocenjena precej nizko, kar pomeni, da imajo izredno sproščen način »spopadanja« s stresnimi in konfliktnimi situacijami. Za kulturo na Švedskem je tudi značilno, da se izrazito izogibajo vzpostavljanju pravil, bolj kot je to minimalno nujno.

Zelo skladno s tem je Švedska »otoček« sredi Evrope, ki se je reševanja spopadanja s korona virusom lotila precej drugače kot ostale države. Formalnih omejitev za zajezitev razširitve korona virusa je precej manj kot v ostalih državah. Kljub vsemu so se ljudje brez zakonsko določenih pravil in omejitev precej spontano »samoizolirali«, javno življenje ni povsem prepovedano, vendar se je skladno z njihovo kulturo zgodilo precej samo od sebe. Univerze so prešle na študij na daljavo brez, da bi bil ta zakonsko zapovedan, precej podjetij in ljudi se je odločilo za delo od doma brez uradne ustavitve javnega življenja. Kam bo Švedsko pripeljalo njihovo precej drugačno in manj rigidno odzivanje na krizne situacije, bomo lahko spremljali v naslednjih dneh, tednih in mesecih, večina Švedov pa je s tovrstnimi milimi formalnimi ukrepi in temu, da lahko sami določajo svoj vsakdan, (zaenkrat) precej zadovoljna. Kot kaže pa se v zadnjih urah zaradi povečanega števila obolelih tudi na Švedskem sprejemajo dodatni ukrepi.

Združene države Amerike

ZDA so izjemno specifične saj predstavljajo skupek različnih etničnih in družbenih skupin, kjer so določene bolj (Latino-američani, Afro-američani...) in določene (Nemci, Angleži...) manj kulturno ekspresivne. V večjih mestih in metropolitanskih območjih, kjer je največ okužb, živi preko 80% prebivalstva. Prav tako so Američani npr. v New Yorku zelo družabni in nenavajeni, da država kroji naenkrat poveljuje družbeno distanciranje. Poleg na začetku izrazito posmehljivega in zaničevalnega odnosa administracije Bele hiše na razglasitev pandemije je pomemben dejavnik širjenja tudi način življenja, ki je vsaj za revnejši del (ca. 42% Američanov) izrazito razslojenega prebivalstva blizu konceptu »iz rok v usta«, značilnega za države v razvoju. Plače se praviloma izplačujejo tedensko, kar pomeni, da nimajo prihrankov za izredne razmere in si torej ne morejo privoščiti, da bi kar tako ostali doma. Izobrazba je v povprečju na nižji ravni kot v EU, kar posredno pomeni tudi, da ljudje v večji meri zaupajo nacionalni politiki, ki je zelo razdeljena, in manj mednarodnim organizacijam in neodvisnim institucijam. Tudi odnos do ljudi iz obrobni skupin, ranljivih, starejših in manj premožnih je v splošnem na nižji ravni in odraža socialno šibko državo in družbo. Ne le politika, tudi kultura v določeni meri med prioritete postavi gospodarske interese nad življenjem posameznikov. Zato se ocenjuje, da bo prav ZDA država, ki jo bo pandemija COVID-19 najbolj prizadela glede na število obolelih in preminulih.

Slika 2: Prikaz širjenja do 2.4.2020
(povzeto po FT in European Centre for Disease Prevention and Control, Worldometers)

Italija/Španija

Italija ima enega najstarejših prebivalstev (6. najstarejše na svetu in na prvem mestu v Evropi po starosti prebivalcev). Leta 2018 je bilo več kot 20 % prebivalcev starejših od 65 let. Ta populacija je tudi daleč najbolj rizična pri prebolevanju bolezni in trenutna povprečna starost umrlih je okoli 81 let. Izredno pomembno je dejstvo, da so Italijani kulturno eden najbolj ekspresivnih narodov, kar pomeni, da so v vsakdanjem življenju tako med družinskimi članki, kot me prijatelji in sodelavci povsem običajni objemi, poljubi na lice in tesen telesni stik. Distanca, ki jo uporabljajo v komunikaciji, oziroma tako imenovani osebni prostor je izrazito majhen. Hkrati so Italijani izredno družaben narod. Podobno velja tudi za Španijo. Tako tudi ob uvedbi ukrepov, ki zahtevajo družbeno distanco in pomagajo pri preprečevanju širitve korona virusa, Italijani v prvi fazi niso bili uspešni. Namesto na javnih krajih so se prebivalci zbirali še naprej enostavno v večjih skupinah v domačih okoljih. To je dodatno pripomoglo k nagli razširitvi že tako zelo prenosljivega virusa. Dodatne okoliščine, zakaj se je Italiji zgodil črn scenarij glede boja s korona virusom je tudi ta, da je sever Italije izrazito gosto poseljen in da je tako gospodarsko kot tudi sicer izredno povezano s Kitajsko, veliko je migracij med tema dvema državama.

Italiji po resnosti situacije trenutno v Evropi sledi Španija. Tudi tam je kultura precej podobna: tipični so objemi, poljubi na lice, veliko telesnih stikov, majhna medsebojna razdalja, izredno velika družabnost. Še v začetku in sredini marca, ko se je večina Evropejcev že zavedala resnosti situacije, so se Španci povsem normalno zbirali in družili na javnih krajih. Osamitev med prebivalstvom se ni zgodila »avtomatsko«, sama od sebe zaradi zavedanja resnosti situacije, ampak je bilo za to potrebne precej dodatne politične in družbene angažiranosti.

Tabela 1: Primerjava bistvenih značilnosti preučevanih držav (za dan 3.4.2020)

	Italija/Španija	ZDA/GB	Japonska	Švedska
Prebivalstvo	Starejše prebivalstvo (Italija najstarejše v Evropi, 6.najstarejše na svetu)	Zrelo, stabilna populacijska piramida zaradi priseljevanja	Najstarejše prebivalstvo, upad števila prebivalcev	Stabilna populacija
Pozdravljanje	Rokovanje/objem/ poljub	Rokovanje	Predklon	Rokovanje
Obseg družbene interakcije	Visok	Različno po skupinah prebivalcev	Nizek	Srednji
Upoštevanje navodil	Nizko	Različno po skupinah prebivalcev	Visoko(prvi ukrepi za razkuževanje v veljavi že od januarja)	Visoko
Trenutna hitrost širjenja	Visoka	Visoka	Nizka v ne urbanih /srednja v metropolah	Srednja

Diskusija/komentar

Pandemije so se skozi čas tako temeljito dotaknile socialnih odnosov, da so zmeraj spreminjale tudi kulturno zgodovino. Navkljub nekemu naključju, s katerim Japonska s svojo kulturo in načinom življenja ter manj strogimi ukrepi trenutno še dokaj uspešno kljubuje intenzivnejšemu širjenju virusa. Seveda postavljamo pod velik vprašaj, ali je takšen življenjski način res primeren tudi za naše okolje. Tudi Švedski model je blizu Japonskemu, ampak, ali je naša, slovenska kultura res tako zrela, da bi ukrepe upoštevali tudi, če ne bi bili zapovedani, ampak samo priporočeni? Večina jih verjetno bi, zagotovo pa ne vsi. Kultura kot vidimo torej igra pomembno vlogo. V vsakem primeru že začenjamo opažati, da se spreminjajo osebne in družbene prioritete in vrednote, razmišlja se o pomembnih vprašanjih. Ne le varnost in denar, v igri je tudi minljivost, smisel življenja in nesmiselnost masovnega potrošništva ter dolgih oskrbovalnih verig. Vprašanje, ki si ga zastavljamo ni samo, kako to obuditi nazaj, ampak predvsem vprašanje, ali je v takšni meri to sploh smiselno? Imamo namreč edinstveno priložnost za spremembe – pa ne samo tiste v smeri omejevanja osebne svobode in strožjega nadzora, ki ga (k sreči) nobena kultura ne sprejema odprtih rok.